

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav politologie

Politologie

Teze disertační práce

Mgr. Jan Brož

Václav Majer a sociálnědemokratická strana

Osudy čelného představitele jednoho vnitrostranického proudu

Václav Majer and the Social Democratic Party

The Fortunes of the Leading Figure of One Stream within the

Czechoslovak Social Democracy

Vedoucí práce prof. PhDr. Jiří Kocian, CSc.

2023

Úvod

V disertační práci završuji svůj několikaletý badatelský zájem a předkládám politickou biografii Václava Majera. Sociálnědemokratický předák Majer během své padesátileté kariéry zastával různé posty, od regionálního funkcionáře strany až po ministra vlády, a v dějinách československé politiky tak bezpochyby zanechal charakteristickou stopu. Přesto nebyl doposud jeho politickému působení věnován žádný rozsáhlejší odborný text. Pro přiblížení Majerovy osobnosti a politické činnosti užívám biografický žánr. Metodologické debaty, probíhající v humanitních a společenských vědách v posledních desítkách let, měly podstatný dopad i na životopisné bádání. Dokonce takový, že někteří autoři hovoří o biografickém obratu v sociálních vědách. Jádrem zájmu biografie nadále samozřejmě zůstává člověk, skrze jehož jedinečnou životní zkušenost se snaží proniknout k bližšímu pochopení společenského systému, ve kterém se jedinec pohybuje. Biografické psaní se pokouší o optimální propojení individuální a kolektivní roviny. Významnou proměnou prošly úvahy o vztahu mezi životopisem a předmětem jeho zájmu. Už víme, že nelze napsat „totální biografii“, která by uchopila a vysvětlila život jednotlivce v celé jeho komplexnosti. A také si uvědomujeme, proč je taková ambice nenaplnitelná. Jednak proto, že každé nové poznání vždycky otvírá nové horizonty, a dále proto, že autor není vůči zkoumané osobnosti neutrální. Vždycky vychází z nějakých pozic a ovlivňují jej současné struktury, v nichž se pohybuje a nemůže se z nich jen tak vyvázat. Soudobá biografie, jsouc si vědoma svých omezení, nechce být hagiografií, ale chce ukazovat politické, společenské a hospodářské souvislosti a proměny doby, v níž konkrétní člověk, v mém případě Václav Majer, žil.

Cíle a struktura práce

Deklaruji záměr napsat politickou biografii. Na Majerův život se proto zaměřuji zejména z hlediska jeho veřejného působení. Tak dalece, jak to pramenná základna dovoluje a jak je to relevantní pro porozumění Majerovým krokům na politické scéně, se věnuji i osobní rovině jeho života. Výklad je uspořádán chronologicky. Sledovat Majerovu kariéru tak začínám zkraje dvacátých let, kdy v době rozkolu v socialistickém hnutí zahájil své aktivity v sociálnědemokratické straně na Lounsku. V polovině třicátých let se přesouvá do Prahy, aby pracoval ve vedení sociálnědemokratického Ústředního svazu domkářů a maloročníků, který byl jednou ze satelitních organizací strany. Po Mnichovu se snaží politicky působit i za stále obtížnějších podmínek druhé republiky a protektorátu, z něhož začátkem roku 1940 za dramatických okolností prchá.

V několika dalších kapitolách se věnuji Majerovým aktivitám za druhé světové války ve Velké Británii, kde se dostal do nejvyšších pater československé politiky a zasedl v exilové vládě. Rovněž se stal všeobecně známý jako stoupenec samostatného postupu nezávislého na komunistech, což byla pozice, kterou nezastával od začátku, ale dospěl na ni jistým vývojem během londýnské emigrace. První přímou zkušenost v jednání s komunistickými špičkami učinil v březnu 1945 v Moskvě, při diskuzích o podobě poválečné vlády a jejím programu.

Poválečná třetí republika sice netrvala ani tři roky, představuje ovšem vrchol Majerovy politické kariéry. Majer je poslancem, ministrem a členem stranického vedení. Je spolutvůrcem a zároveň divákem tehdejších zásadních politických, společenských a hospodářských proměn. Proto třetí republice věnuji relativně největší prostor a tehdejší změny se snažím zasazovat do širšího evropského kontextu. Sleduji Majerovy kroky na ministerstvu výživy, přístup k otázce účasti Československa na Marshallově plánu a účinkování v únorové krizi. Zajímají mě rovněž milníky ve vývoji třetirepublikové sociální demokracie, tedy obnova strany, manifestační sjezd v říjnu 1945, neúspěch ve volbách v květnu 1946, brněnský sjezd v listopadu 1947 a role sociální demokracie v únoru 1948.

Závěrečné kapitoly reflektují několikaměsíční Majerův život v Československu po únoru 1948, který probíhal pod dohledem bezpečnostních orgánů, a jeho činnost v druhé emigraci. Ani zde nesložil ruce do klína a angažoval se v rámci exilové sociálnědemokratické strany, i na půdě Rady svobodného Československa, respektive později v rámci Výboru svobodného Československa. Majerovo zapojení do emigrantských aktivit sice vinou zdravotních komplikací sláblo, ale i tak trvalo až do jeho smrti začátkem roku 1972.

Lineární plynutí textu prokládají problémově orientované pasáže. Zejména ke konci, v kapitolách o Majerově poúnorovém exilu, strukturují text spíše tematicky než časově, když se věnují nejprve procesu utváření nadstranické exilové reprezentace, posléze vývoji sociálnědemokratického exilu a nakonec Majerovu osobnímu životu v druhé emigraci. V zásadě platí, že se vždy snažím uvést obecnější kontext daného období, to znamená načrtnout jakousi „mapu politické krajiny“, abych posléze představil a analyzoval konkrétní projevy Majerovy aktivity, tedy jednak lokalizoval jeho pozici na této „mapě“, a dále reflektoval vzájemné vztahy a pohyb mezi Majerem a ostatními aktéry v „krajíně“. V československé politice od dvacátých do sedmdesátých let minulého století se proto zaměřuji právě na ty

události, v nichž hraje Majer roli, zanechává v nich svůj otisk, a jsou tak důležité z hlediska vytváření jeho celkového politického obrazu.

Ve své práci si kladu dvě vzájemně související základní otázky. Zaprvé mě zajímá, na jakých ideových základech Majer stavěl svou politiku a jakým způsobem se jeho úvahy promítaly do praxe. Zadruhé chci zjistit, jak se v jednotlivých etapách proměňoval jeho vztah k ostatním individuálním i kolektivním hráčům na politické scéně. Proces hledání odpovědí na hlavní otázky implicitně vytvoří osu, kolem níž se výklad soustředí a bude se posouvat kupředu. Jednotlivé fáze Majerova veřejného angažmá, rozčleněné dle časového kritéria, s sebou jednak přinášejí nové dílčí otázky, jednak často znovu otvírají již zdánlivě vyřešené a uzavřené problémové okruhy a staví je do nového světla. Věřím, že takto zvolený přístup k Majerově politické biografii říká mnohé nejen o něm samotném, ale též o vnitřním vývoji a dilematech, jimiž si procházela celá sociálnědemokratická strana.

Závěry

Formativním obdobím Majerova veřejného působení byla první republika. Právě tehdy, na místní úrovni a v každodenních politických šarvátkách, si nastavil základní mantinely, v nichž se poté pohyboval. Byly pro něj na jednu stranu vodítkem, zároveň ho ale pak v budoucnu jistým způsobem limitovaly a způsobovaly, že se možná podvědomě snažil aktuální situaci roubovat na osvědčené rudozelené schéma, které už ale mezitím dávno odvál čas. Poměr k agrární straně proto považuji za jednu z velmi důležitých linek Majerovy kariéry. A to i přesto, že vlastně není explicitně přítomná ve chvílích, kdy se Majer ocitá nejvíce v centru dění a v kontextu svého působení má objektivně největší moc skutečně ovlivňovat československou politiku, tedy za třetí republiky, kdy agrární strana ani neexistovala. S agrárníky pak Majer spolupracoval i v poúnorové emigraci, i když vnitrostraniční opozičníci považovali takový přístup za škodlivý a prosazovali buď distanc od celého československého exilu a primární orientaci na Labour Party, tak jako Blažej Vilím, nebo bližší spolupráci s národními socialisty, což byl případ Radomíra Luži a Jiřího Horáka.

Majerův poměr k národním socialistům byl rozporuplný a do určité míry byl podmíněn jeho vztahem k agrárníkům. Po většinu první republiky, když dělal politiku na regionální úrovni, pro něj byli národní socialisté prostě soupeři. Po přesunu do Prahy začal vnímat, že na centrální úrovni přece jen platí, že národní socialisté jsou sociálním demokratům spojenci, avšak, což bylo důležité, slabšími spojenci. V Majerově politickém světě se tak po příchodu do Prahy

poměr *sociální demokracie – národní socialisté* změnil z lounského konfliktu menšího s větším na centrální kooperaci většího s menším. Jenomže za války, respektive po ní, se váhové kategorie opět prohodily. Spolupráce se silnějšími národními socialisty byla něčím, co Majer nedokázal bezvýhradně přijmout za své. To samozřejmě neznamenovalo, že by součinnosti nebyl vůbec schopen, jak ostatně dokládají kontakty během třetí republiky. Zejména v pounorovém exilu se však opakovaně ukazovalo Majerovo přesvědčení, že je třeba být obezřetný, protože příliš těsná kooperace s národními socialisty by mohla vést k jejich hegemonii.

Zásadní je vývoj Majerova poměru ke KSČ. První dost jasný náznak, jak budou vztahy mezi ním a komunisty definovány, se objevil vlastně na bezprostředním začátku Majerovy kariéry. Devět z deseti sociálních demokratů lounské župy v čase rozkolu opustilo domovskou stranu a odešlo do KSČ. Majer zůstal. Život je přirozeně složitější, a když se někdo nějak zachová v roce 1921, ani v nejmenším z toho nemusí plynout, že se následujících padesát let bude urputně držet stále stejné linie. Nabízí se srovnání Majerova vývoje s trajektorií několika dalších sociálnědemokratických předáků; Rudolfa Bechyněho, Zdeňka Fierlingera a Bohumila Laušmana. Bechyně se důsledkem šoku z Mnichova z představitele prvorepublikového sociálnědemokratického odstupu od KSČ proměnil v zastávce myšlenky co nejrychlejšího organizačního sjednocení obou stran. Fierlinger stál během první republiky mimo politiku a za války plně přijal sovětská stanoviska, což, promítnuto do vnitřní politiky, znamenalo zřetelnou orientaci na komunisty. Laušman je obtížně uchopitelný. Za války byl bechyňovcem, v zostřující se atmosféře druhé poloviny roku 1947 se po zvolení předsedou strany pokusil sociální demokracii emancipovat, ale v únoru 1948 se jeho koncepce zhroutila a Laušman rychle ztratil pozice. Následný útěk z Československa v lednu 1950, neúspěšná snaha politicky se prosadit v emigraci, únos Státní bezpečností z Rakouska o Vánocích 1953 a smrt za záhadných okolností ve vězení v květnu 1963 tragičnost a nejednoznačnost Laušmanova veřejného angažmá jen podtrhují.

Majerův příběh postrádá ostrý bechyňovský zlom i laušmanovské meandrování. Jenže přisuzovat mu fierlingerovskou lineárnost a vidět v něm jednoznačného „pravičáka“ od začátku do konce, to by rovněž neodpovídalo skutečnosti. Během první republiky vlastně nebylo co řešit. Postoj stranického ústředí ke KSČ byl jasný. Majer se sice na lokální lounské úrovni při akcích na podporu dělníků a rolníků zasažených hospodářskou krizí nebránil spolupráci s komunisty případ od případu, o nějakém trvalejším spojení ale nemohla být řeč. Skutečné dilema přineslo až přeskupování politických sil v důsledku Mnichova, obsazení zbytku

republiky a vypuknutí války. Majer přechá z protektorátu, dostává se do Anglie, vstupuje do armády. A jako voják vidí věci dost radikálně. Do jednoznačně pravicového sociálnědemokratického proudu, jehož hlavním reprezentantem se poté už navždy stává, se začíná pozvolna zařazovat až během války. Důležitou událostí v tomto procesu je Majerův vstup do Státní rady v listopadu 1941, byť i poté jsou ještě nějakou dobu jeho projevy především na půdě branného výboru Státní rady velmi kritické a dostává se do sporů s jednotlivými personami londýnského exilového establishmentu. Majerovo definitivní opuštění stanovisek z počáteční fáze emigrace a posun doprava – do jisté míry optický a způsobený celkovým obratem československého exilu doleva –, stvrdilo až jeho jmenování ministrem v srpnu 1944. Po zbytek války, a hlavně ve třetí republice, je pak Majer už jasně pravicovým sociálním demokratem. Pro své názory se zejména od druhé poloviny roku 1947 stává častým cílem výpadů ze strany komunistů. Je označován za reakcionáře, ačkoliv reálně nic reakcionářského nepodniká. Nepřítelem pracujícího lidu jej v očích KSČ činí vlastně jen to, že chce, aby se jeho strana chovala emancipovaně, a že vnímá nebezpečí, jež plyne z nástupu komunistů do další fáze cesty vedoucí k uchopení moci, završené únorovými událostmi. V poúnorové emigraci přestal být vztah ke komunistům tématem. Lépe řečeno, byl jím v jiném smyslu než v období mezi Mnichovem a únorem 1948. Nešlo o nějakou aktuální spolupráci s KSČ. Do popředí se dostala otázka, jak moc si kdo s komunisty v minulé dekádě zadal, případně jak dlouho po únoru 1948 setrval v Československu a co tam dělal. Čím problematičtější minulost exulant měl, tím menší byla jeho šance zapojit se do formování exilové politické reprezentace, jak se přesvědčil na vlastní kůži například Laušman. Jak běžel čas, „komunistická otázka“ se dále proměňovala. Nejpozději od roku 1956 bylo zřejmé, že rozdělení světa na Východ a Západ jen tak nepomine, a exilové špičky musely promýšlet nový postup. A právě v této situaci, tak jako řadu dalších exilových politiků, jako by Majera přepadla bezradnost. Ve třetí republice zažíval politický vrchol. Ne nějakou shodou okolností, ale vlastními činy se dostal do pozice nejurputnějšího odpůrce mocenského nástupu komunistů. Odešel poražen, ale se ctí. Jenže v poúnorové emigraci nedokázal politický kapitál zúročit. Vyhnanství v atomovém věku a jeho mezinárodněpolitický kontext si žádaly nové metody exilové práce, které si už Majer ani jeho kolegové ve vedení strany nedokázali osvojit. Ani skálopevné přesvědčení, že komunistické panství časem prostě musí kapitulovat před nezkaženou ideou demokratického socialismu, ani odmítání všeho, co reprezentovalo domácí režim, výsledky nepřinášelo. A čím více času uplynulo, tím to bylo zřetelnější.

Jaká byla Majerova politika z hlediska praktické působnosti politických idejí? Majer se považoval za socialistu, avšak jeho socialismus nestál na studiu a plodném rozvíjení myšlenek obsažených v dílech klasiků. Sám koneckonců deklaroval, že socialistu z něj neučinila četba Marxových traktátů, ale dennodenní fyzická práce a životní realita. Vyjádřeno terminologií trojdimenzionálního pojetí politiky, Majer zřídka, respektive pouze mlhavě a obecně, reflektoval rozměr *polity* a své úsilí upínal do oblastí *politics* a *policy*. Tedy do praxe – tam, kde se střetávaly zájmy jednotlivých složek společnosti a politika přinášela konkrétní plody. V ideové rovině se odvolával k T. G. Masarykovi, jako autoritu nesoucí dál masarykovskou pochodeň viděl Edvarda Beneše. Vzhlížení k inspirativním postavám jistě nemusí být na škodu, komplikace ale přijdou v momentě, kdy vymizí kritičnost, příslušná persona přestane být pouhým nositelem idejí, které ji přesahují, a v očích svých sympatizantů se promění v podstatě ve „svatý obrázek“. Bez dostatečného odstupu a střízlivé soudnosti je pak pro následovníky těžké tvůrčím způsobem navázat na působení jejich vzorů a hrozí nebezpečí, že myšlení velkých osobností zakonzervují, případně jalovým epigonstvím zredukuje na několik dokola se opakujících frází. Je-li ideový lídr při síle a naživu, lze jej prostě následovat, jakmile ale přijde o vliv či zemře, osiřelí učedníci se octnou v nesnázích. A to se stalo i Majerovi. Hlásil se k demokratickému étosu obou prezidentů, ve světle nových výzev ho ale nijak produktivně neaktualizoval. Podobně na stranické úrovni. Jakmile vyvstala nějaká problematická otázka, sociální demokraté tendovali k připomínání „zlatého věku“ strany, kdy v jejím čele stál Antonín Hampl, a povzdychli si, že kdyby tu „starý Hampl“ byl, s rošťáky by zatočil a problémy by vyřešil. V poúnorové emigraci se pak objevovalo stereotypní vymezování zdravé „hamplovské“ strany proti zrádné „fierlingerovské“.

Aspekt působení idejí se v Majerových vystoupeních a textech nejzajímavěji projevuje jeho častým upozorňováním na nezbytnost zachovat rovnováhu mezi demokracií a socialismem. Důraz na demokratický rámec, v němž teprve bude možno nastolit to, co se tehdy nazývalo socialismem, je sice neopomenutelnou, avšak nikoliv nejdůležitější součástí majerovské politiky. Její poznávací znamení leží v praktické každodenní rovině. Majer v různých fázích své kariéry v různé míře osvědčuje několik vlastností: odvahu, poctivost, velkorysost, schopnost dohodnout se, neústupnost ve věcech, jež vnímá jako principiální, a konečně jistou politickou intuici či nadání vidět a pojmenovat věci tak, jak jsou. Přes všechny pozitivní rysy naopak Majera limitovalo, že nebyl žádným politickým myslitelem a stratégem, který by svedl svůj postup promýšlet několik kroků dopředu. Majerovým aktivitám také celkově neprospívaly sklony k pití, nad nimiž se mu ne vždy dařilo mít kontrolu. Na druhou stranu, alkohol svým

způsobem představoval Majerův sociální kapitál a řadu lidí si získal zkrátka tím, že se s nimi „společensky unavil“. Když byly všechny Majerovy silné stránky maximálně aktivizovány, zažíval „hvězdné chvíle“ svého veřejného působení, což platilo pro třetí republiku. Jakmile jej ale začal opouštět jeho cit pro vnímání politické reality, což se stávalo v pozdějších rocích pounorové emigrace, budila jeho politika rozpaky.

Výběr pramenů a literatury

Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek

fond č. 310 – sekretariát Velitelství Státní bezpečnosti

objektový svazek č. 2231 – Nepřátelské osoby z řad bývalých sociálních demokratů

Archiv České strany sociálně demokratické

fond č. 71 – Československá sociální demokracie 1920–1948

Archiv Národního muzea

fond Rudolf Bechyně

fond Zdeněk Fierlinger

Archives of Czechs and Slovaks Abroad, University of Chicago

Joe Martinek papers

Centrum pro československá exilová studia při Katedře historie Filozofické fakulty Univerzity

Palackého v Olomouci

fond Rada svobodného Československa

Československé dokumentační středisko

fond Blažej Vilím

fond Václav Holub

Labour History Archive and Study Centre, People's History Museum, Manchester, Labour

Party

James Middleton Papers

Labour and Socialist International

Labour Party International Department

Labour Party International Department Correspondence

Labour Party International Department, Denis Healey Papers

Morgan Phillips International Papers

Národní archiv

fond Ministerstvo hospodářské obnovy Londýn

fond Ministerstvo zahraničních věcí – výstřížkový archiv

fond Státní rada – Londýn

fond Úřad předsednictva vlády – běžná spisovna

Osobní archiv Evy Hanhardt

Státní okresní archiv Louny

fond Archiv města Louny

Dobové tisky

MAJER, Václav: *UNRRA a Československo*. Praha, Tiskové oddělení ministerstva výživy 1946.

MAJER, Václav: *Zemědělci a socialistické hnutí: Projev pronesený dne 20. října 1945 na XX. manifestačním sjezdu československé sociální demokracie v Praze*. Praha, Československá sociální demokracie – propagační oddělení 1946.

Zpráva o činnosti Československé sociálně demokratické strany dělnické v letech 1937–1938 vydaná k mimořádnému (likvidačnímu) sjezdu v Praze dne 18. prosince 1938. Praha, Výkonný výbor čs. sociálně demokratické strany dělnické 1938.

Zpráva o činnosti Československé sociální demokracie k XXI. řádnému sjezdu v Brně 14.–16. listopadu 1947. Praha, Československá sociální demokracie 1947.

Editované prameny

Cesta ke Květnu: Vznik lidové demokracie v Československu do února 1948. 1. svazek, II. svazek. KLIMEŠ, Miloš – LESJUK, Petr – MALÁ, Irena – PREČAN, Vilém (eds.). Praha, Nakladatelství Československé akademie věd 1965.

ČSR a SSSR 1945–1948: Dokumenty mezivládních jednání. KAPLAN, Karel – ŠPIRITOVÁ, Alexandra (eds.). Brno, Doplněk, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 1997.

Josef David: Vzpomínky na deset let po Mnichovu (1938–1948). TOMEŠ, Josef – VAŠEK, Richard (eds.). Praha, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Nakladatelství Lidové noviny 2022.

KENNAN, George Frost: *Z Prahy po Mnichovu: Diplomatické zprávy 1938–1940*. Praha, Academia 2021.

Únor 1948 očima poražených: Záznam diskusí exilových politiků z let 1949–1950. HORÁK, Pavel – PREČAN, Vilém (eds.). Praha, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Nakladatelství Lidové noviny 2018.

Vojta Beneš: Cesta do třetího exilu. NEKOLA, Martin (ed.). Praha, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Nakladatelství Lidové noviny 2022.

Zápisy ze schůzí československé vlády v Londýně, sv. I.–III.1, IV.1–V. NĚMEČEK, Jan – ŠTOVÍČEK, Ivan – NOVÁČKOVÁ, Helena – KUKLÍK, Jan ml. (eds.). Praha, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Historický ústav AV ČR, Masarykův ústav a Archiv AV ČR 2008–2016.

Periodický tisk

Čechoslovák

Dělnické listy: Orgán VI. župy čsl. sociálně demokratické strany dělnické

Demokracie a socialismus: List Československé sociální demokracie

Greenbelt News Review: An Independent Newspaper

Právo lidu: Ústřední deník československé sociální demokracie

Svobodné noviny: List Sdružení kulturních organizací

Memoárová literatura

HOLUB, Václav: *Vítězství i prohry: Život na pozadí 20. století: Vzpomíná autor.* Vimperk, Vydáno vlastním nákladem 1997.

HRUBÝ, Karel (ed.): *Léta mimo domov: K historii Československé sociální demokracie v exilu.* Praha, Dr. Eduard Grégr a syn 1996.

LUŽA, Radomír: *Československá sociální demokracie: Kapitoly z let exilu, 1948–1989.* Praha, Československé dokumentační středisko; Brno, Doplněk 2001.

MAJER, Václav: Czechoslovakia. In: HEALEY, Denis (ed.): *The Curtain Falls: The Story of the Socialists in Eastern Europe.* London, Lincolns-Prager 1951, s. 83–97.

MAJER, Václav: Moskevská cesta. In: MOKRÝ, Adolf (ed.): *Osmdesát let Československé sociální demokracie 1878–1958.* Londýn, Ústřední výkonný výbor československé sociální demokracie v exilu 1958, s. 139–146.

Literatura

BRENNER, Christiane: *Mezi Východem a Západem: České politické diskurzy 1945–1948.* Praha, Argo 2015.

COSTA, Ettore: *The Labour Party, Denis Healey and the International Socialist Movement: Rebuilding the Socialist International during the Cold War, 1945–1951.* Chem, Palgrave Macmillan 2018.

ČELOVSKÝ, Bořivoj: *Politici bez moci: První léta exilové Rady svobodného Československa.* Šenov u Ostravy, Tilia 2000.

FAJMON, Hynek – BALÍK, Stanislav – HLOUŠKOVÁ, Kateřina (eds.): *Dusivé objetí: Historické a politologické pohledy na spolupráci sociálních demokratů a komunistů.* Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury 2008.

- HORÁK, Jiří: Českoslovenští sociální demokraté v druhém odboji. In: *Svědectví*, ročník II, číslo 1 (1958), s. 38–54.
- HORÁK, Pavel: *Bohumil Laušman: Politický životopis: Riskantní hry sociálnědemokratického lídra*. Praha, Mladá fronta 2012.
- HORÁK, Pavel: *Stranické legitimace, vážení!: Československá sociální demokracie na útěku poválečnou Evropou (1948–1953)*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze 2015.
- HRUBEC, Marek – BÁRTA, Miloš (ed.): *Dějiny českého a československého sociálnědemokratického hnutí*. Praha, Masarykova dělnická akademie; Brno, Doplněk 2006.
- KAPLAN, Karel: *Das verhängnisvolle Bündnis: Unterwanderung, Gleichschaltung und Vernichtung der Tschechoslowakischen Sozialdemokratie 1944–1954*. Wuppertal, POL-Verlag 1984.
- KAPLAN, Karel: *Pět kapitol o únoru*. Brno, Doplněk 1997.
- KAPLAN, Karel: *Sociální demokracie po únoru 1948*. Brno, Doplněk 2011.
- KUKLÍK, Jan ml. – NĚMEČEK, Jan: *Proti Benešovi!: Česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939–1945*. Praha, Karolinum 2004.
- MALÍŘ, Jiří – MAREK, Pavel (ed.): *Politické strany: Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861–2004*. Brno, Doplněk 2005.
- MYANT, Martin R.: *Socialism and democracy in Czechoslovakia, 1945–1948*. Cambridge, Cambridge University Press 1981.
- NEDVĚD, Jaroslav: *Cesta ke sloučení sociální demokracie s komunistickou stranou v roce 1948*. Praha, Academia 1968.
- NEKOLA, Martin: „Exilové internacionály“ ve studené válce jako nástroj boje proti komunismu. In: *Soudobé dějiny*, 22, 1–2 (2015), s. 102–129.
- NEKOLA, Martin: *České politické strany v poúnorovém exilu*. Praha, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Nakladatelství Lidové noviny 2021.
- NEKOLA, Martin: Za osvobození „porobených národů“: Politické organizace protikomunistických exilů ze středovýchodní Evropy a Balkánu ve srovnání. In: *Soudobé dějiny*, 19, 1 (2012), s. 37–70.
- RÁKOSNÍK, Jakub – NOHA, Jiří: *Kapitalismus na kolenou: Dopad velké hospodářské krize na evropskou společnost v letech 1929–1934*. Praha, Auditorium 2012.
- RAŠKA, Francis D.: *Opuštění bojovníci: Historie Rady svobodného Československa, 1949–1961*. Praha, Academia 2009.

RUPNIK, Jacques: *Dějiny Komunistické strany Československa: Od počátků do převzetí moci*. Praha, Academia 2002.

SASSOON, Donald: *One Hundred Years of Socialism: The West European Left in the Twentieth Century*. London, I. B. Tauris 2010.

SMETANA, Vít: *Ani vojna, ani mír: Velmoci, Československo a střední Evropa v sedmi dramatech na prahu druhé světové a studené války*. Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2016.

VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla: *Československá sociální demokracie a Národní fronta*. Praha, Academia 1985.

Odborná činnost autora disertační práce

Výzkum v zahraničních archivech

2019 týdenní studijní pobyt v Manchesteru v Labour History Archive and Study Centre

Granty, projekty

GA UK, dvouletý (2019–2020) projekt č. 252519, Václav Majer a sociální demokracie v exilu. Cesta stranického lídra československým exilem druhé světové a studené války (hlavní řešitel)

Účast na konferencích

2016 České, slovenské a československé dějiny 20. století XI., příspěvek Boj o sociální demokracii na podzim 1947

2017 České, slovenské a československé dějiny 20. století XII., příspěvek Václav Majer a jeho politická činnost na prvorepublikovém Lounsku

2022 Nekomunistické strany v komunistickém Československu v letech 1948–1989, příspěvek Propusťte politické vězně! Exilová sociální demokracie a její snahy pomoci v 50. letech perzekvovaným soudruhům v Československu

Články v recenzovaných odborných časopisech

BROŽ, Jan: Jak se jedná s labouristy. Českoslovenští sociální demokraté v exilu a Labour Party během druhé světové války. In: *Historica Olomucensia*, 59 (2020), s. 155–171.

BROŽ, Jan: Václav Majer jako komunální politik. Sociální demokracie na Lounsku v čase první republiky a začátky jedné politické kariéry. In: *Ústecký sborník historický*, 2 (2019), s. 31–43.